

**Ytre Hvaler
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 325
1502 MOSS

Besøksadresse
Skjærgårdens Hus
Vadbenken 8
1680 Skjærhalden

Kontakt
Sentralbord: +47 69 24 70 00
Direkte: +47 69247024
OVADMMAILADRESSE
monika.olsen@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/ytre-hvaler>

Ronny Ramberg

Saksbehandler Monika Olsen

Vår ref. 2025/19642-6 432.3

Deres ref.

Dato 15.09.2025

Ytre Hvaler Nasjonalpark - tillatelse - montering av jernsøyle ved båtopptrekk - reparasjon av molo - Torbjørniskjær fyr

Søknad fra Torbjørniskjærs venner datert 07.05.2025 med tilleggsopplysninger datert 28.05.25 ble behandlet i Ytre Hvaler nasjonalparkstyre 19.09.25.

Saksfremlegg til nasjonalparkstyret

Sak 2025-19 Ytre Hvaler nasjonalpark - tillatelse - montering av jernsøyle ved båtopptrekk - reparasjon av molo - Torbjørniskjær fyr

Nasjonalparkstyrets vedtak

Settes inn

Forvalters forslag til vedtak

Det gis dispensasjon til boring og montering av jernsøyle - inntil 12 cm i diameter - på stein ved båtopptrekk i øst som vist på vedlagt kart (vedlegg 2) ved Torbjørniskjær, på følgende vilkår:

- Arbeidene skal utføres med så skånsomme metoder som mulig, og på en tid av året når det gjør minst skade på dyrelivet i området.

- For at sjøfuglene på stedet skal få hekke i fred kan arbeidene ikke utføres i hekkeperioden fra 15. april til 15. juli

Vedtaket er fattet med hjemmel i naturmangfoldloven § 48.

I henhold til §3 pkt. 1.2 a) er bestemmelsene i pkt. 1.1 ikke til hinder for: Vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasset landskapet. *Vi vurderer derfor at reparasjon av molo og støpning av en ilandstigningskant på eksisterende molo ved båtopptrekk i øst, ikke er avhengig av tillatelse etter verneforskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark.* Det forutsetter at arbeidet ikke omfatter ombygging eller utvidelse.

Nasjonalpark	Ytre Hvaler
Naturreservat	Teineholmen
Marine verneområde	Rauerfjorden

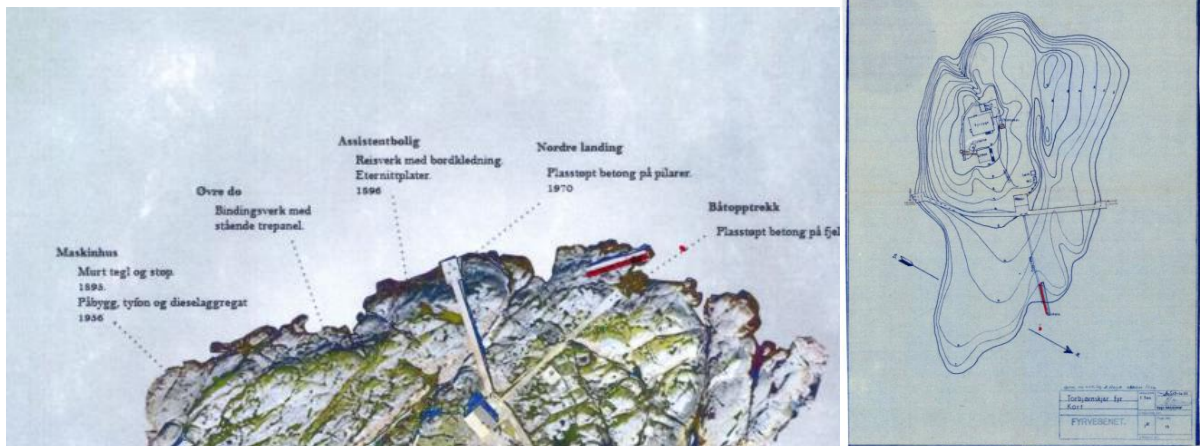
Saksopplysninger

Det er behov for å utføre tiltak for å lette ilandstigning og tillegging av båter for å komme i land på Torbjørnskjær – et fredet fyr som trenger vedlikehold, men med beliggenhet som ofte har utfordrende værforhold.

Saksopplysninger fra søknaden: *Søknad om tillatelse til boring og montering av aktersøyle ute i sjøen ved opptrekket Torbjørnskjær fyr, samt reparasjon av moloen og støpning av en ilandstigningskant langs denne. Søylene i jern, dimensjon 10 cm i diameter, og ilandsstigningskanten er helt nødvendig for å kunne fortøye og komme forsvarlig i land ved dette verneverdige fyret med helt spesielle værforhold.*

Det tas hensyn til lokale naturverdier og dyreliv. Arbeidet planlegges gjennomført utenfor hekkesesongen og i andre sårbare perioder. Inngrepene i naturen vil være minimale, og området vil bli ryddet etter arbeidets avslutning.

Målene er selvfølgelig ikke helt på cm, men noe der omkring. Kartene er fra Kartverket. Vi har også sendt de samme påtegnede kartene tilbake til Kartverket med en søknad. Vi tenker den støpte bryggedelen får en bredde på ca.50 cm. i moloens lengde slik at man kan gå trygt i land. Kystverket vil legge arbeidet med å støpe stien opp til båthuset ut på anbud, da blir det veldig greit å komme seg opp til fyret.

Figur: Tegning av tiltak for å bedre ilandstigningsforhold på Torbjørnskjær, Torbjørnskjærs venner.

Lovgrunnlag

Ytre Hvaler nasjonalpark ble opprettet 26.06.2009. Formålet (§ 2) med Ytre Hvaler nasjonalpark er å:

- bevare et egenartet, stort og relativt urørt naturområde ved kysten i sørøst-Norge,
 - bevare et undersjøisk landskap med variert bunntopografi,
 - bevare økosystemer på land og i sjø med naturlig forekommende arter og bestander, kystlandskap med sjøoverflate og havbunn med korallrev, hard- og bløtbunn.
- Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.*

I henhold til verneforskriftens § 3 pkt. 1.1 er landskapet vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av varige eller midlertidige ..., anlegg og innretninger, ..., sprenging og boring, bryting eller fjerning av større stein, ... Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

I henhold til §3 pkt. 1.2 a) er bestemmelsene i pkt. 1.1 ikke til hinder for: Vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasset landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.

Det omsøkte tiltaket om boring og montering av aktersøyle ute i sjøen ved båttopptrekket i øst omfattes ikke av verneforskriftens bestemmelser i § 3.pkt. 1.3, der forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse etter søknad. Dette tiltaket må derfor behandles etter § 48 i naturmangfoldloven ((nml) (dispensasjon fra vernevedtak). Forvaltningsmyndigheten kan med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 første ledd, gjøre unntak fra verneforskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Hvorvidt det skal gis slik dispensasjon må vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Vernemyndighetene må påse at det ikke gis tillatelse til tiltak på en måte eller i et slikt omfang at det får en vesentlig negativ effekt på verneverdiene.

Det følger av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i lovens §§ 8-12 skal legges til grunn ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskrifter. Prinsippene gjelder kunnskapsgrunnlaget § 8, føre-var-prinsippet § 9, økosystemtilnærming og samlet belastning §10, hvem som skal bære kostnadene ved miljøforringelse § 11 og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12.

Situasjonsbeskrivelse

Tiltak i denne søknaden fra Torbjørnshjærs venner, skal legge til rette for at man kan komme i land med mindre båter, for bl.a. å kunne hjelpe til med vedlikehold av det fredede fyret, som Kystverket har det formelle ansvaret for.

Torbjørnshjær fyrstasjon med fyrvokterbolig med fyrlykt, maskinhus, uthus, assistentbolig, smie, do, naust, søndre kai/ landing, brønn, bro og hage ble fredet i 1997 i medhold av Kulturminneloven (kml) av 1978, §§ 15 og 19. Fredningsvedtaket omfatter bygningenes eksteriør og fyrlyktens eksteriør og interiør.

Fylkeskommunen har i medhold av forskrift 9. februar 1979 om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven, § 12 nr. 2 myndighet til å gjøre unntak fra vedtak om fredning og fredningsbestemmelser, dvs. fatte vedtak om dispensasjon. Siden omsøkte nordre landing ikke er omfattet av fredningsvedtaket, har Kulturarv Viken gitt en uttalelse til søknaden i stedet for vedtak om dispensasjon. I uttalelsen fra Kulturarv Viken datert 19.01.21 pekes det på at det pga. de svært krevende landingsforholdene på Torbjørnshjær har det i årenes løp blitt etablert to landinger: Én mot syd og én mot nord (1970), og i tillegg en slipp mot øst. Bare landingen mot syd er omfattet av fredningsvedtaket.

18. august 2020 ble det gjennomført en befaring der representanter fra Kystverket Sørøst, Ytre Hvaler nasjonalparkforvalter og Viken fylkeskommune v/ Kulturarv deltok. Vi gikk gjennom alle bygninger og installasjoner på Torbjørnshjær bl.a. for å se på tilstanden. Begge landinger/kaianlegg er i svært dårlig stand. Men tilstanden på nordre landing er verst, og den er så dårlig at den har vært avsperrert i flere år. Tilstanden på den er ellers noe av bakgrunnen for at den ble trukket ut av forslaget om fredning.

Vurdering

Det er beskrevet i søknaden at man vil reparere moloen og støpning av en ilandstigningskant langs denne. Den støpte bryggedelen får en bredde på ca. 50 cm (se figur s. 2). Ilandstigningskanten er helt nødvendig for å kunne fortøye og komme forsvarlig i land på grunn av utfordrende værforhold. Arbeidet planlegges gjennomført utenfor hekkesesongen og i andre sårbare perioder. Inngrepene i naturen vil være minimale, og området vil bli ryddet etter arbeidets avslutning. Moloen er ikke en del av det fredete anlegget. *I henhold til §3 pkt. 1.2 a) er bestemmelsene i pkt. 1.1 ikke til hinder for: Vedlikehold av bygninger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasset landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.* Vi vurderer derfor at reparasjon av molo og støpning av en ilandstigningskant på eksisterende molo ikke er avhengig av tillatelse etter verneforskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark.

Det er søkt om dispensasjon til boring og montering av aktersøyle ute i sjøen ved båtopptrekket i øst for å lette tilgang med mindre båter. Søylen er i jern med dimensjon ca. 10 cm i diameter.

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig; jfr. nml § 48. Av forarbeidene til nml fremgår det at terskelen for å gi dispensasjon skal være høy, og i utgangspunktet fange opp uforutsette og spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Det kan bare dispenseres i de tilfeller tiltaket vil ha begrenset virkning for verneverdiene. Det er med andre ord i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser som er av stor betydning for søker sammenholdt med verneinteressene, som omfattes av bestemmelsen. Tiltaket kan heller ikke stride mot formålet med vernet. Tiltak som kan påvirke verneverdiene nevneverdig, vil som oftest også være i strid med verneformålet. Det kan imidlertid tenkes at et mindre tiltak har liten betydning for verneverdiene isolert sett. I slike tilfeller er det viktig å vurdere om en dispensasjon gjennom presedens vil kunne åpne for mange tilsvarende tiltak på stedet, slik at summen over tid vil stride mot formålet med vernet.

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger, jfr. nml § 8. I denne saken har vi tatt utgangspunkt i vår kjennskap til området og eksisterende kunnskap hentet fra forvaltningsplanen, registreringer i Naturbase og Artskart har også blitt lagt til grunn (se vedlegg 3). Torbjørnshjær er et område med rikt fugleliv, hvor det i henhold til Artskart er registrert flere arter av nasjonal forvaltningsinteresse. Nasjonalparkstyret kan ikke se at boring og montering av aktersøyle på øya vil medføre ulemper med hensyn til ivaretagelse av det biologiske mangfoldet på stedet, men ser det imidlertid som svært viktig at det ved en gjennomføring av planlagte arbeider, settes vilkår med henhold til når på året arbeidene kan gjennomføres. For at sjøfuglene på stedet skal få hekke i fred bør arbeidene ikke utføres i hekkeperioden fra 15. april til 15. juli.

Torbjørnshjær fyr er en utsatt plass hvor ilandstigningsforholdene kan være svært vanskelige, også uten at det blåser særlig mye. Lite vind skal til før dønninger slår mot land og gir svelling som påvirker ilandstigningsforholdene. Været kan skifte fort her ute, og skape vanskelige forhold for bruk av båt. Det er to landinger på Torbjørnshjær, slik at når den ene landingen er utsatt pga. vind og vær, kan det være en mulighet for å legge til på den andre

siden, eller bruke slippen på østsiden for mindre båter. Tiltaket er av begrenset omfang; jfr nml § 10 om økosystemtilnærming. På et såpass eksponert sted som Torbjørnskjær må det etter vår vurdering settes opp en ganske solid aktersøyle. Disse tiltakene vil først og fremst påvirke det visuelle inntrykket av urørthet, men området er fra før av preget av menneskelige inngrep og er ikke urørt. Etter vår vurdering vil boring og montering av aktersøyle ikke medføre forstyrrelse av naturen annet enn akkurat under etableringen, sannsynligvis også mindre enn hvis man må ankre opp med skipsanker hver gang de store båtene skal inntil Torbjørnskjær. Montering av aktersøyle ved østre landing som vist på vedlagt kart for ønsket plassering på Torbjørnskjær, vil bidra til økt sikkerhet for det nødvendige vedlikeholdsarbeidet som bør utføres jevnlig på det fredete fyret, men ha begrenset virkning på naturverdiene.

Det er forvaltningens oppgave å forhindre en bit- for bit-utvikling som på sikt vil kunne endre nasjonalparken eller deler av denne. Vi vurderer faren for presedensvirkninger til å være tilstede, men likevel begrenset, da det omsøkte tiltaket gjelder allmenne interesser, ikke private. Det er kun få andre uthavner/naturhavner av allmenn interesse innenfor nasjonalparken, som kan ha lignende utfordringer. Vi vurderer derfor at summen av slike tiltak over tid ikke vil stride mot formålet med vernet.

Kystverket ønsker å prioritere istandsetting av fyrstasjoner som har fått en ny bruk. Den prioriteringen har Østfold Kulturarv forståelse for, samtidig som at eier må sørge for at et fredet anlegg holdes i stand enten det brukes eller ikke. Østfold Kulturarv håper at når fredete bygninger og andre installasjoner på Torbjørnskjær er ferdig istandsatt, vil det kunne åpne opp for en ny bruk. Nasjonalparkstyret kan også se betydningen av at tiltaket kan gi økt mulighet for å kunne oppleve Torbjørnskjær fyrs kulturhistorie, med dets unike beliggenhet, fordi stedet blir noe mer tilgjengelig.

Ulempene ved de omsøkte tiltakene anses å være få, og vil ha begrenset virkning for verneverdiene ved gitte vilkår. Tiltaket vil heller ikke stride mot formålet med vernet, eller bidra til at den samlede belastningen blir for stor (jfr. nml § 10). Miljøvennlige teknikker og metoder skal benyttes ved boring, jfr vilkår (nml § 12). Kostnadene for å hindre eller begrense skadene dekkes av tiltakshaver jf. nml § 11. Nasjonalparkstyret ser verdien i at omsøkte tiltak vil bidra til at nødvendig vedlikehold av dette fredete, kulturhistorisk viktige fyret, lettere kan gjennomføres gjennom større deler av året, og ut fra styrets vurdering finner vi at sikkerhetshensyn bør tillegges vekt.

Vi anser at forvaltningsmyndigheten har tilstrekkelig grunnlag for å kunne fatte beslutning jf. miljøprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Førevar-prinsippet § 9 vurderes å være lite relevant i denne sammenhengen.

Klageadgang

Dette vedtaket kan med hjemmel i forvaltningsloven påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at dette brevet er mottatt. En eventuell klage sendes til Miljødirektoratet via nasjonalparkstyret.

Med hilsen

Monika Olsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 00001Søknad - Ytre Hvaler Nasjonalpark - boring og montering av jernsøyle ved opptrekket Torbjørnskjær fyr - reperasjon av moloen - Torbjørnskjærs vennerH
- 2 Tilleggsopplysninger - Ytre Hvaler Nasjonalpark - boring og montering av jernsøyle ved opptrekket Torbjørnskjær fyr - reperasjon av moloen - Torbjørnskjærs venner
- 3 Kart Torbjørnskjær naturtyper og arter

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD,
BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS AVD
MOSS
HVALER KOMMUNE
KYSTVERKET
ØSTFOLD FYLKESKOMMUNE

Postboks 325 1502 MOSS

Storveien 32 1680 SKJÆRHOLDEN
Postboks 1502 6025 ÅLESUND
Oscar 1721 SARPSBORG
Pedersens vei
39

Ytre Hvaler Nasjonalparkstyret
PB 325
1502 Moss

MOTTATT

07-05-2025

Moss
Statsforvalteren i Østfold, Buskerud,
Oslo og Akershus

Vesterøy, 04.05.25

Søknad om tillatelse til boring og montering av aktersøyle ute i sjøen ved opptrekket Torbjørnskjær fyr, samt reparasjon av moloen og støpning av en ilandstigningskant langs denne.

Søylen i jern, dimensjon 10 cm i diameter, og ilandsstigningskanten er helt nødvendig for å kunne fortøye og komme forsvarlig i land ved dette verneverdige fyret med helt spesielle værforhold. Det tas hensyn til lokale naturverdier og dyreliv. Arbeidet planlegges gjennomført utenfor hekkesesongen og i andre sårbare perioder. Inngrepene i naturen vil være minimale, og området vil bli ryddet etter arbeidets avslutning.

Vi håper Nasjonalparkstyret kan behandle denne søknaden og imøteser en positiv tilbakemelding.

Ta gjerne kontakt dersom ytterligere informasjon er ønskelig.

Sender også til sfospost@statsforvalteren.no

Med vennlig hilsen
Torbjørnskjærs venner ved styreleder
Ronny Ramberg
ron-ram@hotmail.com
9005 9331

MOTTATT

28 -05- 2025

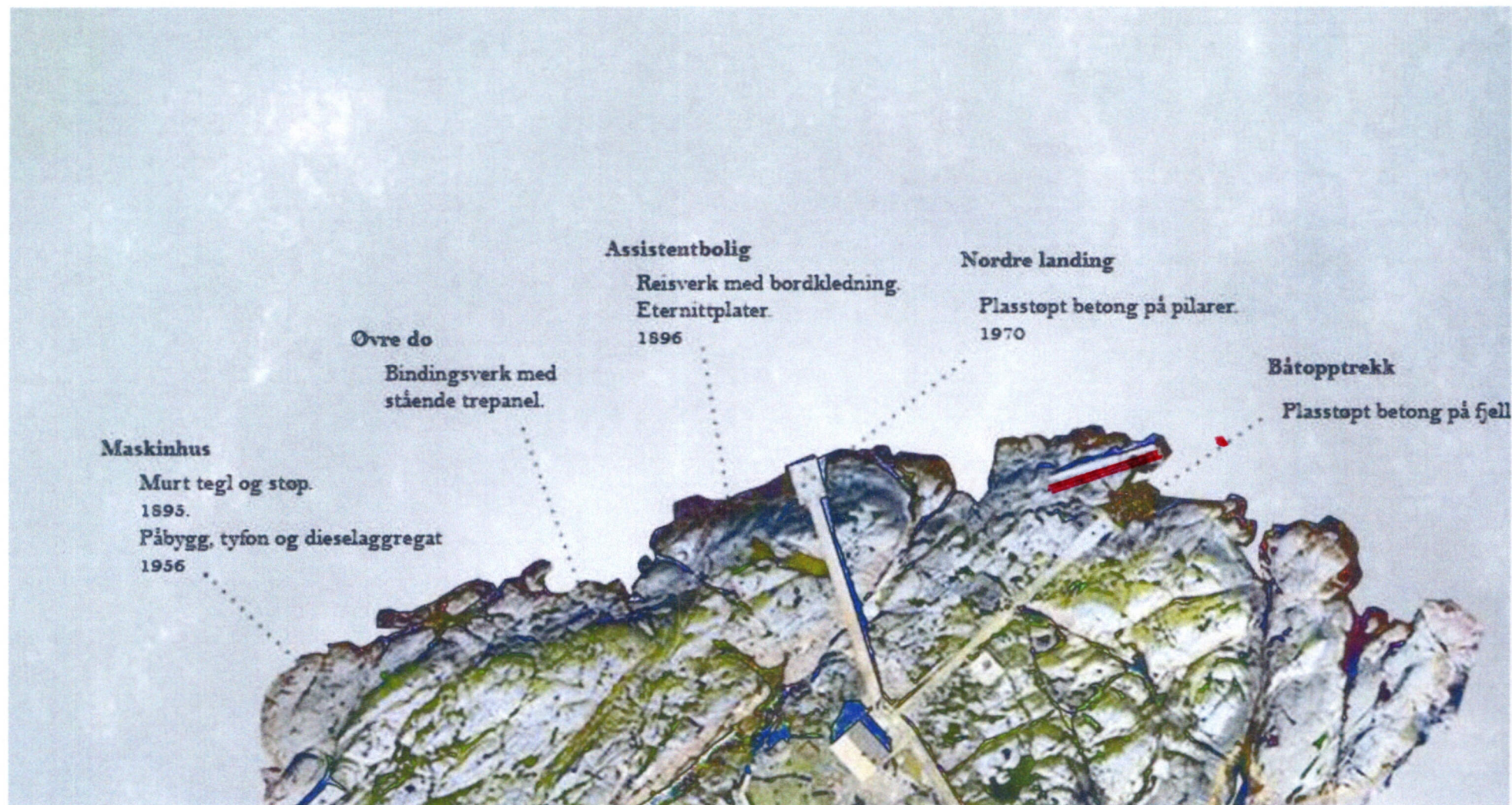
Moss
Statsforvalteren i Østfold, Buskerud,
Oslo og Akershus

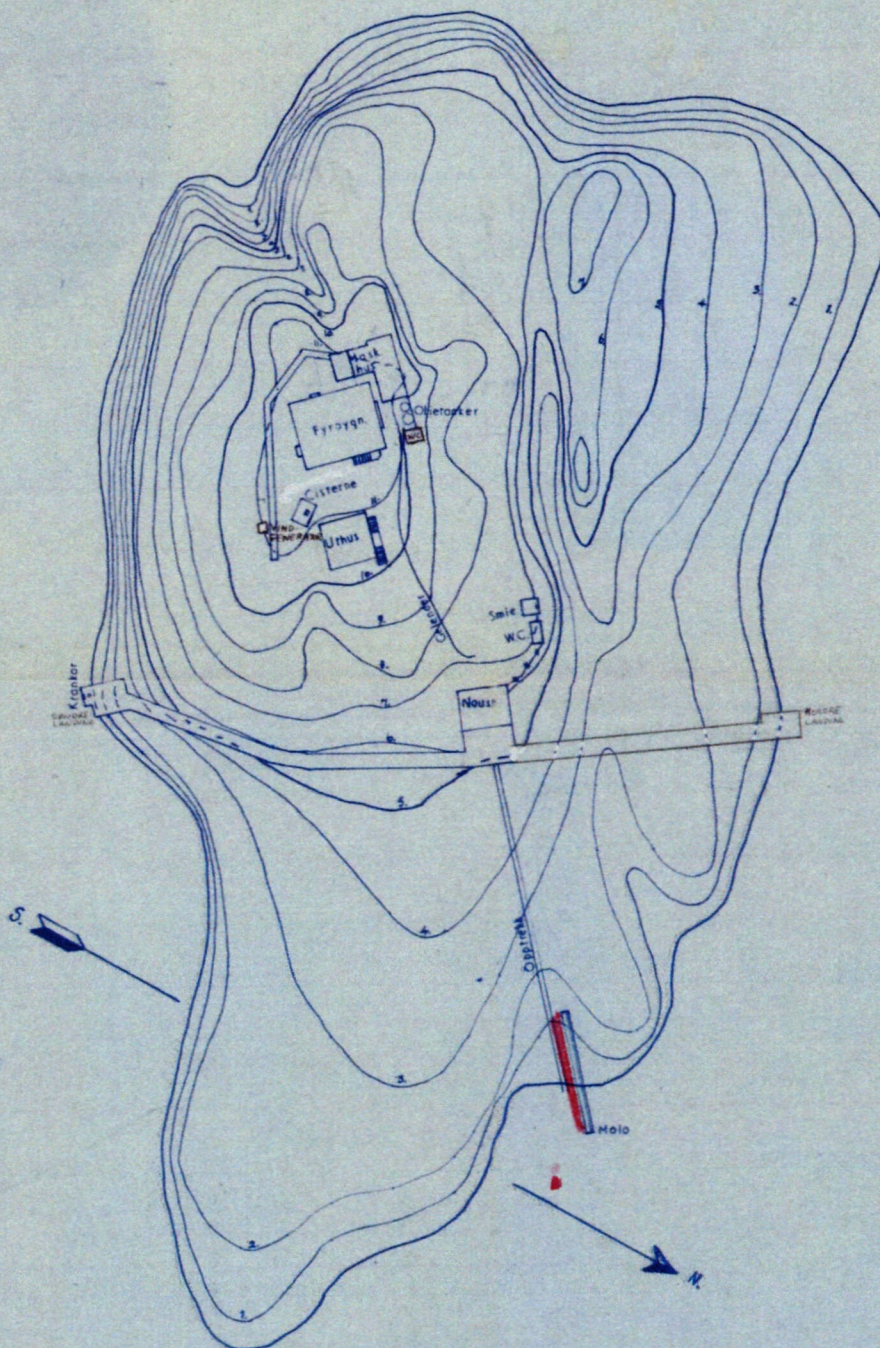
Hei igjen Monika

Jeg håper dette holder? Målene er selvfølgelig ikke helt på cm. men noe der omkring. Kartene fikk jeg fra Belinda, hun hadde glemt at hun ba meg kontakte deg, men kom på det etter hvert. Vi har også sendt de samme påtegnede kartene tilbake til henne med en søknad. Vi tenker den støpte bryggedelen får en bredde på ca.50 cm. i moloens lengde slik at man kan gå trygt i land. Belinda fortalte også at de vil legge arbeidet med å støpe stien opp til båthuset ut på anbud, da blir det veldig greit å komme seg opp til fyret.

Mvh Ronny Ramberg

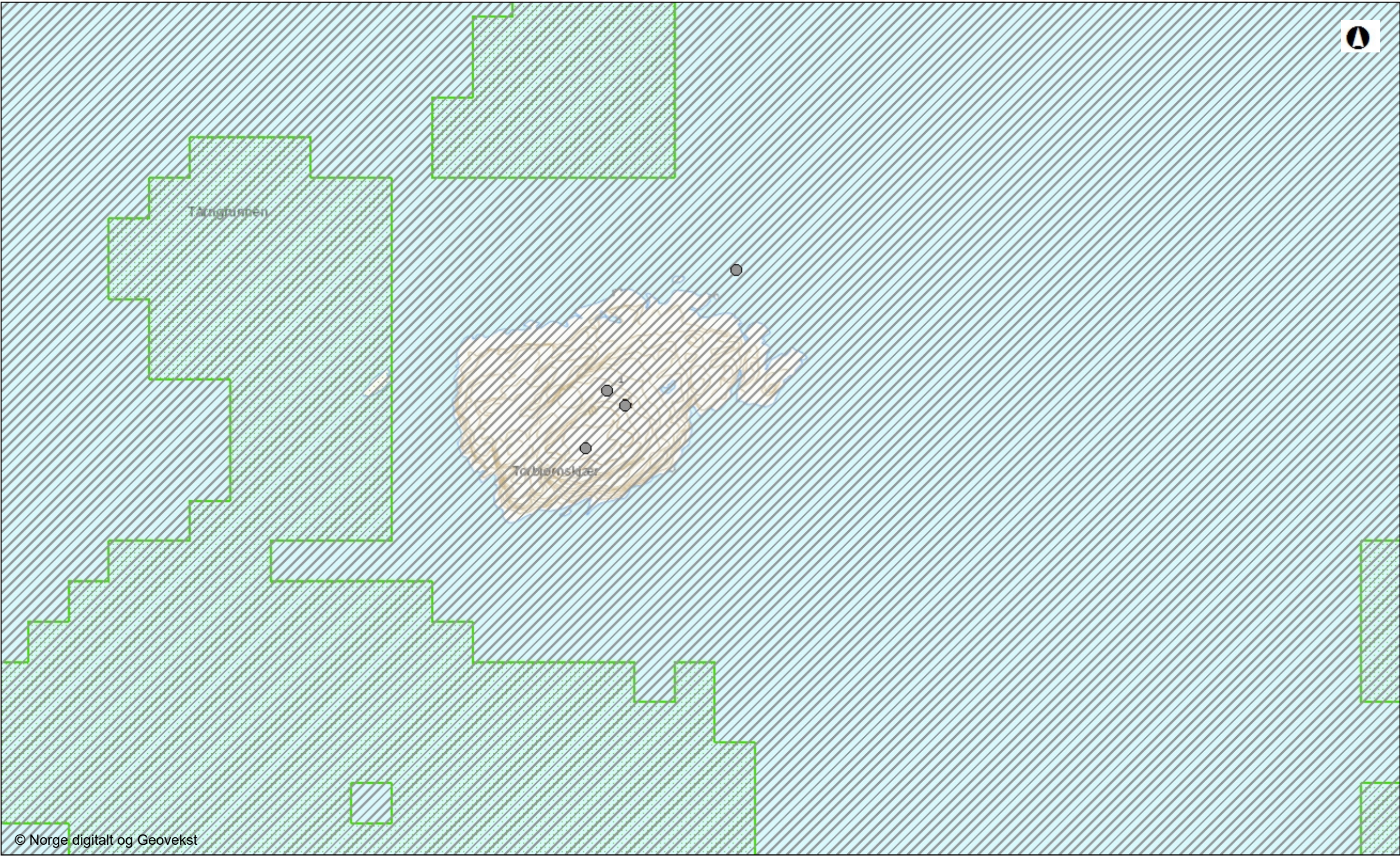
INTRODUKSJON

Oppm. av nordling, A. Høge oktober 1954.

Torbjørnskjær fyr Kart	1:500	Tegn. A.S. 13-10-55 Bygn. tekn. kontor
FYRVESENET.	1:2	Tegn. 10. 16

Tegnforklaring

- ALLE arter av særlig stor forva punkt
- ▣ ALLE arter av særlig stor forva område
- ✚ ALLE arter av stor forv.intr. (N" punkt
- ▤ ALLE arter av stor forv.intr. (N" område

Naturtyper alle

- ▨ Svært viktig og viktig
- ▩ Lokalt viktig
- ▦ Naturtype marin, alle GeocacheBasis

1: 2 500

Merknader

Naturtyper og arter, Torbjørnskjær